

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση C-91/20 – 1

Υπόθεση C-91/20

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

24 Φεβρουαρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

18 Δεκεμβρίου 2019

Προσφεύγουσα και αναιρεσείουσα:

LW

Καθής και αναιρεσίβλητη:

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας:

Αντίγραφο

Bundesverwaltungsgericht

ΔΙΑΤΑΞΗ

[παραλειπόμενα]

VG5K511/ 18.A

Δημοσιεύθηκε
στις 18 Δεκεμβρίου 2019
[παραλειπόμενα]

Στη διοικητική διαφορά

που αφορά την ανήλικη LW,

νομίμως εκπροσωπούμενη από τους γονείς της,
[παραλειπόμενα]

προσφεύγουσα και αναιρεσεύουσα,
[παραλειπόμενα] **[σελίδα του πρωτοτύπου 2]**

κ α τ ά

Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας
[παραλειπόμενα]

καθής και αναιρεσίβλητης,

το 1ο τμήμα του Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου)

κατά την προφορική διαδικασία της 18ης Δεκεμβρίου 2019

[παραλειπόμενα]

αποφασίζει:

Η διαδικασία αναστέλλεται.

Υποβάλλονται στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τα ακόλουθα ερωτήματα προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

1. Έχει το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ την έννοια ότι αντίκειται σε νομοθετική διάταξη κράτους μέλους δυνάμει της οποίας πρέπει να χορηγείται παράγωγο καθεστώς πρόσφυγα σε ανήλικο και άγαμο τέκνο προσώπου στο οποίο έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα (στο πλαίσιο της προστασίας των μελών της οικογένειας των προσφύγων) ακόμη και αν το εν λόγω τέκνο –μέσω του έτερου γονέα– έχει σε κάθε περίπτωση και την ιθαγένεια άλλης χώρας η οποία δεν ταυτίζεται με τη χώρα καταγωγής του πρόσφυγα και υπό την προστασία της οποίας δύναται να θέσει εαυτό;
2. Έχει το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ την έννοια ότι ο περιορισμός κατά τον οποίον στα μέλη της οικογένειας πρέπει να αναγνωρίζεται δικαίωμα επί των ευεργετημάτων που προβλέπονται

στα άρθρα 24 έως 35 της οδηγίας αυτής μόνον εφόσον τούτο συνάδει με το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας, απαγορεύει, υπό τις περιγραφόμενες στο πρώτο ερώτημα περιστάσεις, τη χορήγηση στο ανήλικο τέκνο παράγωγου καθεστώτος πρόσφυγα; **[σελίδα πρωτοτύπου 3]**

3. Έχει σημασία για την απάντηση στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα το κατά πόσον είναι εφικτό και εύλογο για το τέκνο και τους γονείς του να εγκατασταθούν στη χώρα της οποίας την ιθαγένεια έχουν το τέκνο και η μητέρα του, υπό την προστασία της οποίας δύνανται να θέσουν εαυτούς και η οποία δεν ταυτίζεται με τη χώρα καταγωγής του πρόσφυγα (πατέρα), ή αρκεί το ότι η οικογενειακή ενότητα εντός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας μπορεί να διασφαλισθεί βάσει των ρυθμίσεων της νομοθεσίας περί δικαιώματος διαμονής;

Σκεπτικό:

I

- 1 Η προσφεύγουσα [παραλειπόμενα] που γεννήθηκε το 2017 στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί να της αναγνωριστεί καθεστώς πρόσφυγα λόγω της ιδιότητάς της ως μέλους οικογένειας. Εν πάση περιπτώσει έχει την τυνησιακή ιθαγένεια. Δεν έχει ακόμη διαπιστωθεί από δικαστήριο ουσίας το κατά πόσον διαθέτει επίσης και τη συριακή ιθαγένεια.
- 2 Η γεννημένη στη Λιβύη μητέρα της προσφεύγουσας έχει την τυνησιακή ιθαγένεια. Στην αίτηση που υπέβαλε για χορήγηση ασύλου δήλωσε ότι έως την αναχώρησή της από τη Λιβύη, είχε τη συνήθη διαμονή της στη χώρα αυτή. Η αίτησή της ασύλου απορρίφθηκε. Ο πατέρας της προσφεύγουσας είναι, κατά δήλωσή του, Σύριος υπήκοος με αραβική εθνοτική προέλευση και μουσουλμάνος στο θρήσκευμα. Τον Οκτώβριο του 2015 του χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα.
- 3 Με την από 15 Σεπτεμβρίου 2017 απόφασή της η Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μεταναστεύσεως και Προσφύγων, Γερμανία, στο εξής: Bundesamt) απέρριψε την αίτηση της προσφεύγουσας για χορήγηση ασύλου ως προδήλως αβάσιμη.
- 4 Με την από 17 Ιανουαρίου 2019 αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Verwaltungsgericht Cottbus (διοικητικού δικαστηρίου) ακύρωσε την απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2017 κατά το μέρος αυτής που απέρριπτε την αίτηση της προσφεύγουσας για αναγνώριση καθεστώτος προστασίας πρόσφυγα ως προδήλως αβάσιμη και όχι απλώς ως αβάσιμη, καθώς και την προσφυγή όσον αφορά τα λοιπά αιτήματα. Το Verwaltungsgericht έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώριση καθεστώτος πρόσφυγα, καθόσον στην Τυνησία «την πατρίδα της **[σελίδα του πρωτοτύπου 4]** ή, εν πάση περιπτώσει, μία από τις πατρίδες της», δεν υπήρχε βάσιμος φόβος διώξεως. Ειδικότερα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας της διεθνούς προστασίας των προσφύγων, ενόψει βάσιμου φόβου διώξεως στη Συρία η προσφεύγουσα θα

έπρεπε να είχε θέσει εαυτήν υπό την προστασία της Τυνησίας, της οποίας έχει την ιθαγένεια. Κατά την εκτίμηση του Verwaltungsgericht η προσφεύγουσα δεν έχει ούτε αξίωση για παροχή προστασίας ως μέλος οικογένειας προσφύγων στο πλαίσιο του καθεστώτος προστασίας προσφύγων που απολαμβάνει ο Σύρος πατέρας της στη Γερμανία κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 26, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του Asylgesetz (νόμου περί ασύλου, στο εξής: AsylG). Τούτο διότι τυχόν επέκταση της διεθνούς προστασίας επί προσώπων τα οποία, όπως η προσφεύγουσα, δεν χρήζουν προστασίας ακριβώς λόγω της ιδιότητάς τους ως υπήκοοι άλλου κράτους που είναι ικανό να τους παρέχει προστασία, θα ήταν a priori αντίθετη προς το υπερέχον δίκαιο της Ένωσης και ιδίως προς την ισχύουσα στο πλαίσιο του αρχή της επικουρικότητας, η οποία συνιστά γενική αρχή του δικαίου περί ασύλου και του διεθνούς δικαίου των προσφύγων.

- 5 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεώς της η προσφεύγουσα επικαλείται την τυνησιακή της ιθαγένεια. Ειδικότερα ισχυρίζεται ότι τα ανήλικα τέκνα, τα οποία προέρχονται από γονείς διαφορετικής εθνικής καταγωγής, θα πρέπει επίσης να απολαύουν καθεστώτος πρόσφυγα δυνάμει του άρθρου 26, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 5, του AsylG, ακόμη και στην περίπτωση που καθεστώς πρόσφυγα αναγνωρίζεται μόνο στον ένα εκ των γονέων. Όπως υποστηρίζει, τούτο δεν αντιβαίνει στην αρχή της επικουρικότητας της διεθνούς προστασίας προσφύγων. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/95/ΕΕ επιτρέπει σε κράτος μέλος, σε περιπτώσεις στις οποίες χορηγείται διεθνής προστασία σε μέλος οικογένειας, να προβλέπει την επέκταση της προστασίας αυτής σε άλλα μέλη της ίδιας οικογένειας, με την προϋπόθεση ότι στο πρόσωπό τους δεν συντρέχει κάποιος από τους λόγους αποκλεισμού του άρθρου 12 της αυτής οδηγίας και εφόσον η κατάστασή τους, λόγω της ανάγκης διατηρήσεως της οικογενειακής ενότητας, συνδέεται με τον σκοπό της διεθνούς προστασίας. Κατά την προσφεύγουσα, στο πλαίσιο της νομοθεσίας πρέπει να λαμβάνεται ιδιαιτέρως υπόψη η ανάγκη προστασίας του ανήλικου και το υπέρτατο συμφέρον του τέκνου. Τούτο απορρέει από τα άρθρα 3, 9, 18 και 22 της Συμβάσεως του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού και το προοίμιο αυτής καθώς και από τις σχετικές Κοινές Παρατηρήσεις της 16ης Νοεμβρίου 2017.

- 6 Η καθής εμμένει στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. **[σελίδα πρωτοτύπου 5]**

II

- 7 Η διαδικασία ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει να ανασταλεί. Κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ είναι αναγκαία η υποβολή αιτήσεως για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Δικαστήριο) όσον αφορά τα ερωτήματα που διατυπώνονται στη διάταξη περί παραπομπής. Τα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 3 και του άρθρου 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα

που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ L 337, σ. 9, όπως έχει διορθωθεί με την ΕΕ 2017 L 167 σ. 58), στο εξής: οδηγία 2011/95/ΕΕ.

- 8 1. Βάση της νομικής αξιολόγησης αποτελεί στο γερμανικό δίκαιο ο Asylgesetz (νόμος περί ασύλου, στο εξής: AsylG) στην έκδοση που δημοσιεύθηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 2008 (BGBl. I σ. 1798), όπως τροποποιήθηκε τελευταία με το άρθρο 48 του νόμου της 20ής Νοεμβρίου 2019 (BGBl. I σ. 1626). Σύμφωνα με το άρθρο 77, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, πρώτη ημιπερίοδος, του AsylG, στις διαφορές που διέπονται από τον νόμο περί ασύλου, το δικαστήριο στηρίζεται στη νομική και πραγματική κατάσταση που ίσχυε κατά τον χρόνο της τελευταίας επ' ακροατηρίου συζητήσεως.
- 9 Κατά την εν λόγω διάταξη, το κρίσιμο νομικό πλαίσιο της διαφοράς αποτελούν οι ακόλουθες διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας:

Άρθρο 3 AsylG

(1) Ο αλλοδαπός είναι πρόσφυγας κατά την έννοια της Συμβάσεως της 28ης Ιουλίου 1951 περί του νομικού καθεστώτος των προσφύγων [παραλειπόμενα] όταν:

1. συνεπεία βάσιμου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα
2. ευρίσκεται εκτός της χώρας, α) της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας
[...]

Άρθρο 26 AsylG

[...]

(2) Κατόπιν αιτήσεως, αναγνωρίζεται δικαίωμα ασύλου σε τέκνο δικαιούχου του δικαιώματος ασύλου, το οποίο κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεώς του για χορήγηση ασύλου είναι ανήλικο και άγαμο, [σελίδα του πρωτοτύπου 6] εφόσον η αναγνώριση του αλλοδαπού ως δικαιούχου του δικαιώματος ασύλου είναι απρόσβλητη και η αναγνώριση αυτή δεν μπορεί να ανακληθεί ή να ακυρωθεί.

[...]

(5) Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 4 τυγχάνουν αναλογικής εφαρμογής στα μέλη της οικογένειας κατά την έννοια των παραγράφων 1 έως 3 των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Το δικαίωμα ασύλου αντικαθίσταται από το καθεστώς του πρόσφυγα ή από την επικουρική προστασία. [...]
[...]

- 10 2. Τα προδικαστικά ερωτήματα είναι κρίσιμης σημασίας για την επίλυση της διαφοράς και χρήζουν διευκρινίσεως εκ μέρους του Δικαστηρίου.

- 11 2.1 Τα προδικαστικά ερωτήματα είναι λυσιτελή για την απόφαση που θα εκδοθεί επί του αιτήματος της προσφεύγουσας να της αναγνωριστεί καθεστώς πρόσφυγα.
- 12 α) Η προσφεύγουσα δεν δικαιούται να ζητήσει να της χορηγηθεί αυτοδικαίως η ιδιότητα του πρόσφυγα (άρθρο 3, παράγραφος 4, του AsylG).
- 13 Σε πρόσωπα με διπλή ή πολλαπλή ιθαγένεια δεν χορηγείται η ιδιότητα του πρόσφυγα εφόσον μπορούν να τεθούν υπό την προστασία κάποιας από τις χώρες των οποίων έχουν την ιθαγένεια [παραλειπόμενα]. Αυτό απορρέει από το άρθρο 1Α, σημείο 2, παράγραφος 2, της Συμβάσεως περί του καθεστώτος των προσφύγων, της 28ης Ιουλίου 1951 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης), όπως τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967 [παραλειπόμενα], η οποία αντικατοπτρίζει την αρχή της επικουρικότητας της διεθνούς προστασίας των προσφύγων. Κατά τη διάταξη αυτή πρόσωπο το οποίο, χωρίς να συντρέχει βάσιμος λόγος στηριζόμενος σε βάσιμο φόβο, δεν έθεσε εαυτόν υπό την προστασία κάποιας από τις χώρες των οποίων έχει την ιθαγένεια, δεν θεωρείται ότι στερείται της προστασίας της χώρας της οποίας έχει την ιθαγένεια. Ομοίως, στα πρόσωπα που έχουν μόνο μία ιθαγένεια, αλλά έχουν βάσιμο φόβο διώξεως σε άλλο κράτος (για παράδειγμα στο κράτος της προγενέστερης συνήθους διαμονής), πρέπει να αναγνωρίζεται κατά κανόνα η ύπαρξη προστασίας από το κράτος της ιθαγένειάς τους (άρθρο 1Α, σημείο 2, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης). Υπό την αυτή έννοια ερμηνεύεται επίσης το άρθρο 2, στοιχεία δ' και ιδ', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, καθώς και το άρθρο 3 παράγραφος 1, του AsylG: μόνον το πρόσωπο που δεν απολαύει αποτελεσματικής προστασίας στη χώρα καταγωγής [σελίδα του πρωτοτύπου 7] κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ιδ', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, είναι πρόσφυγας κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ [παραλειπόμενα]. Βάσει των αρχών αυτών η χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα στην προσφεύγουσα λόγω βάσιμου φόβου διώξεως αποκλείεται. Και τούτο διότι η προσφεύγουσα μπορεί να τύχει αποτελεσματικής προστασίας στη Δημοκρατία της Τυνησίας, τη χώρα της ιθαγένειάς της. Από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η Δημοκρατία της Τυνησίας δεν ήταν διατεθειμένη ή σε θέση να παρέχει στην προσφεύγουσα την αναγκαία προστασία από ενδεχόμενες διώξεις και από τυχόν απέλαση στη Συρία, χώρα καταγωγής του πατέρα της, ο οποίος έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας, ή σε τρίτη χώρα (αλυσιδωτή απέλαση).
- 14 β) Εντούτοις η ανήλικη προσφεύγουσα πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 26, παράγραφος 5, πρώτη και δεύτερη περίοδος, σε συνδυασμό με την παράγραφο 2, του AsylG, για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα στα άγαμα ανήλικα τέκνα γονέα που έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας. Είναι δε γεγονός ότι στον, κατά δήλωση του ιδίου, Σύρο πατέρα της έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα. Το άρθρο 26, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 5, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του AsylG, αφορά και τα τέκνα του αναγνωρισμένου ως πρόσφυγα που γεννήθηκαν σε ομοσπονδιακό έδαφος. Δεν απαιτείται η έννομη σχέση γονέα-τέκνου να υφίστατο ήδη στο κράτος στο οποίο διώκεται ο πρόσφυγας. Με την επιφύλαξη του δικαίου της Ένωσης, το εθνικό δίκαιο έχει την έννοια ότι προστασία στις οικογένειες προσφύγων πρέπει να

παρέχεται ακόμη και όταν το μέλος της οικογένειας έχει (και) την ιθαγένεια κράτους στο οποίο δεν υφίσταται φόβος διώξεως.

- 15 2.2 Τα προδικαστικά ερωτήματα χρήζουν διευκρίνισης εκ μέρους του Δικαστηρίου.
- 16 α) Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ έχει την έννοια ότι αντίκειται στη ρύθμιση του άρθρου 26, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 5, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του AsylG, δυνάμει της οποίας οι εθνικές αρχές υποχρεούνται να χορηγήσουν στο ανήλικο και άγαμο τέκνο ενός αναγνωρισμένου πρόσφυγα καθεστώς πρόσφυγα απορρέοντος εξ αυτού, ακόμη και αν το τέκνο και ο έτερος γονέας του έχουν ιθαγένεια άλλης **[σελίδα του πρωτοτύπου 8]** χώρας, η οποία δεν ταυτίζεται με τη χώρα καταγωγής του αναγνωρισμένου ως πρόσφυγα και υπό την προστασία της οποίας δύνανται να θέσουν εαυτούς.
- 17 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ευνοϊκότερες διατάξεις για να καθορίζουν ποιος δικαιούται να θεωρηθεί πρόσφυγας, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την εν λόγω οδηγία περί αναγνωρίσεως.
- 18 αα) Στη νομολογία του το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι τυχόν ευνοϊκότερη διάταξη είναι συμβατή με την οδηγία 2011/95/ΕΕ εφόσον δεν θέτει σε κίνδυνο τη γενική οικονομία ή τους σκοπούς της οδηγίας αυτής. Υπό αυτό το πρίσμα, ασύμβατες με την ως άνω οδηγία είναι εθνικές διατάξεις που προβλέπουν τη χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε απάτριδες, ευρισκόμενους σε καταστάσεις που ουδόλως σχετίζονται με τη λογική της διεθνούς προστασίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Δεκεμβρίου 2014 – C-542/13 [ECLI:EU:C:2014:2452], M'Bodj, σκέψη 44). Τέτοια περίπτωση ελλείψεως συνέπειας προς τους σκοπούς της διεθνούς προστασίας θεμελιώνουν οι λόγοι αποκλεισμού που καθορίζονται στο άρθρο 12 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ. Συνεπώς, η επιφύλαξη που διατυπώνεται στο άρθρο 3 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ απαγορεύει, για παράδειγμα, εθνικές διατάξεις βάσει των οποίων χορηγείται το προβλεπόμενο από την οδηγία νομικό καθεστώς του πρόσφυγα σε πρόσωπο που έχει αποκλειστεί από αυτό δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010 – C-57/09 και C-101/09 [ECLI:EU:C:2010:661], Β και D, σκέψη 115). Εάν τα μέλη της οικογένειας του αναγνωρισμένου ως πρόσφυγα δεν εμπίπτουν σε κάποιον από τους λόγους αποκλεισμού που προβλέπονται στο άρθρο 12 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ και η κατάστασή τους συνδέεται με τον σκοπό της διεθνούς προστασίας λόγω της ανάγκης διατηρήσεως της οικογενειακής ενότητας, το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ επιτρέπει σε κράτος μέλος να επεκτείνει την προστασία αυτή και σε άλλα μέλη της οικογένειας (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 2018, C-652/16 [ECLI:EU:C:2018:801], Ahmedbekova και Ahmedbekov, σκέψη 74).

- 19 Η επέκταση της διεθνούς προστασίας στα μέλη του στενού οικογενειακού κύκλου του δικαιούχου διεθνούς προστασίας που προβλέπει το άρθρο 26 του AsylG ανεξαρτήτως του αν οι λόγοι προστασίας συντρέχουν και για τα ίδια τα μέλη, έχει διττή λειτουργία κατά το εθνικό δίκαιο. Αφενός απορρέει από τα διδάγματα της πείρας, κατά την οποία τα ανελεύθερα κράτη, στον αγώνα τους κατά των δυνάμεων της αντιπολιτεύσεως, έχουν την τάση, αντί **[σελίδα του πρωτοτύπου 9]** να στραφούν κατά του πολιτικού αντιπάλου που δεν μπορούν να θέσουν ευθέως υπό τον έλεγχό τους, να στρέφονται κατά ατόμων του στενού περιβάλλοντος του διωκόμενου προσώπου προκειμένου με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να επιτύχουν τον σκοπό τους, ήτοι να καταπιέσουν τις αντίθετες απόψεις [παραλείπόμενα]. Η συσχέτιση αυτή επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 36 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ. Για τη χώρα καταγωγής του μέλους της οικογένειας, το οποίο έχει ήδη αναγνωριστεί ότι δικαιούται προστασίας ως «κύριος δικαιούχος», κατά κανόνα δεν έχει σημασία αν άλλο μέλος της οικογένειας έχει την ιθαγένεια άλλου κράτους στο οποίο είναι βέβαιο ότι δεν θα υποστεί δίωξη. Αφετέρου, το άρθρο 26 του AsylG εφαρμόζει κατά τρόπο που υπερβαίνει το επιβαλλόμενο από το δίκαιο της Ένωσης μέτρο, την απαίτηση για οικογενειακή προστασία που προβλέπεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, προκειμένου περί μελών της οικογένειας που δεν πληρούν τα ίδια τις προϋποθέσεις ώστε να τύχουν της προστασίας αυτής. Ο εθνικός νομοθέτης δεν εξασφαλίζει στα πρόσωπα αυτά με ειδικές ρυθμίσεις τα ευεργετήματα που προβλέπονται στα άρθρα 24 έως 35 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ. Αντιθέτως, προκειμένου να διαφυλάξει την οικογενειακή ενότητα, παρέχει το καθεστώς προστασίας που απολαμβάνει ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας και στα λοιπά μέλη της οικογένειας, αποκλεισμένων των προσώπων για τα οποία συντρέχουν οι προσωπικοί λόγοι αποκλεισμού του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ (άρθρο 26, παράγραφος 4, του AsylG), και μάλιστα ανεξαρτήτως του αν συντρέχουν λόγοι προστασίας στο πρόσωπό τους. Λαμβανομένης υπόψη της διττής αυτής λειτουργίας, η αυτόματη, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα για μέλη της οικογένειας προσώπου στο οποίο έχει αναγνωριστεί η ιδιότητα αυτή στο πλαίσιο του συστήματος της οδηγίας 2011/95 δεν είναι εξ ορισμού ασύμβατη με τη λογική της διεθνούς προστασίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 2018 – C-652/16, σκέψη 72).
- 20 ββ) Χρήζει εντούτοις διευκρίνισης από το Δικαστήριο το ζήτημα κατά πόσον συνάδει με τη γενική οικονομία και τους σκοπούς της οδηγίας 2011/95/ΕΕ η παροχή προστασίας ακόμη και σε μέλη της οικογένειας του αναγνωρισμένου ως πρόσφυγα, τα οποία είναι υπήκοοι τρίτου κράτους και έχουν την ιθαγένεια άλλης χώρας που δεν ταυτίζεται με τη χώρα καταγωγής του πρόσφυγα και της οποίας την προστασία απολαμβάνουν, ή αν τούτο δεν συμβιβάζεται με το προσωπικό νομικό καθεστώς τους. **[σελίδα του πρωτοτύπου 10]**
- 21 (1) Ασύμβατότητα θα μπορούσαν να υποδηλώνουν διάφορες ρυθμίσεις της οδηγίας 2011/95/ΕΕ και της Συμβάσεως της Γενεύης για τους πρόσφυγες, οι οποίες αντικατοπτρίζουν την αρχή της επικουρικότητας της διεθνούς προστασίας των προσφύγων. Από την αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ προκύπτει ότι η Σύμβαση της Γενεύης, όπως τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο

της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967, αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων. Κατά το άρθρο 1Α, σημείο 2, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης, για τους σκοπούς της Συμβάσεως, ο όρος «πρόσφυγας» εφαρμόζεται επί παντός προσώπου το οποίο, συνεπεία γεγονότων που έλαβαν χώρα πριν την 1η Ιανουαρίου 1951 και λόγω βάσιμου φόβου διώξεως, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να επικαλεσθεί την προστασία της χώρας αυτής λόγω των φόβων αυτών. Κατά το άρθρο 1Α, σημείο 2, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως της Γενεύης, η έκφραση «χώρα της οποίας έχει την ιθαγένεια», στην περίπτωση κατά την οποία ένα πρόσωπο έχει περισσότερες της μίας ιθαγένειες, αφορά κάθε χώρα της οποίας το πρόσωπο αυτό έχει την ιθαγένεια. Ως «στερούμενον της υπό της χώρας ης έχει την υπηκοότητα παρεχόμενης προστασίας, πρόσωπον» κατά το άρθρο 1Α, σημείο 2, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως της Γενεύης, δεν νοείται «το πρόσωπο όπερ άνευ αιτίας βασιζομένης επί δεδικοιολογημένου φόβου δεν έκαμε χρήσιν της υφ' ετέρας των χωρών ων κέκτηται την υπηκοότητα παρεχομένης προστασίας». Το άρθρο 1Α, σημείο 2, της Συμβάσεως της Γενεύης, αποτελεί έκφραση της αρχής της επικουρικότητας της διεθνούς προστασίας των προσφύγων.

- 22 Η αρχή αυτή αντικατοπτρίζεται στις αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας 2011/95/ΕΕ. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 12 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, κύριος σκοπός της οδηγίας αυτής είναι να διασφαλίσει, μεταξύ άλλων, την εκ μέρους των κρατών μελών εφαρμογή κοινών κριτηρίων για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν πράγματι προστασίας. Κατά την αιτιολογική σκέψη 15 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι ανιθαγενείς η παραμονή των οποίων στο έδαφος των κρατών μελών επιτρέπεται όχι για λόγους οφειλόμενους στην ανάγκη διεθνούς προστασίας, αλλά βάσει διακριτικής ευχέρειας για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους συμπόνιας, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής (βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου από 2014 – C-542/13, σκέψη 46).
- 23 Από απόψεως ουσιαστικού δικαίου, η αρχή της διεθνούς επικουρικότητας βρίσκει έκφραση και στο άρθρο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ. Το ίδιο **[σελίδα του πρωτοτύπου 11]** ισχύει όσον αφορά το άρθρο [], παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ. Από τη **ρήτρα περί παύσεως** προκύπτει σαφώς ότι το πρόσωπο που απολαύει της προστασίας της χώρας του δεν χρήζει διεθνούς προστασίας (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων, έκδοση Δεκεμβρίου 2011 <έκδοση της αποδόσεως στην ελληνική γλώσσα έτους 2009>, σημείο 129). Επίσης, έκφραση της αρχής της επικουρικότητας της διεθνούς προστασίας για τους πρόσφυγες από απόψεως ουσιαστικού δικαίου θεωρείται, εν μέρει, και το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, το προσωπικό νομικό καθεστώς («personal legal status»/«statut juridique personnel») συνδέεται με την κατοχή άλλης ιθαγένειας ή δεύτερης ιθαγένειας ([παραλειπόμενα]) όπως αποφάνθηκε και το βελγικό Conseil du Contentieux des Étrangers belge

[συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών], κατά την εκτίμηση του οποίου το άρθρο 23 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ υπενθυμίζει στα κράτη μέλη την ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη η προσωπική κατάσταση του μέλους της οικογένειας «(παραδείγματος χάριν τυχόν άλλη ιθαγένεια)» όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για θέματα Ασύλου (EASO), Δικαστική ανάλυση: Προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας (οδηγία 2011/95/ΕΕ), 2018, σ. 109 επ., υποσημείωση 640>). Η συμβατότητα με το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας υιοθετήθηκε από την Ύπατη Αρμοστέα των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στο σημείο 184 του εντύπου «Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων», το οποίο δεν αποτελεί μεν δεσμευτικό κείμενο διεθνούς δικαίου αλλά, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, λαμβάνεται υπόψη ως ερμηνευτική βοήθεια προς τον σκοπό της ενιαίας εφαρμογής του δικαίου. Όσον αφορά το άρθρο 1Α, σημείο 2, της Συμβάσεως της Γενεύης, ορίζεται ότι:

«Όταν ο επικεφαλής της οικογένειας ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις του ορισμού, αναγνωρίζεται συνήθως και στα εξαρτώμενα μέλη το καθεστώς του πρόσφυγα σύμφωνα με την αρχή της οικογενειακής ενότητας. Είναι πάντως φανερό ότι δεν πρέπει να αναγνωρίζεται το επίσημο καθεστώς του πρόσφυγα στα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, στις περιπτώσεις που αυτό είναι ασυμβίβαστο με την προσωπική νομική τους κατάσταση· ένα εξαρτώμενο μέλος της οικογένειας του πρόσφυγα μπορεί έτσι να είναι πολίτης της χώρας που του παρέσχε άσυλο ή κάποιος άλλης χώρας και να απολαύει ενδεχομένως την προστασία της. Κάτω από τέτοιες **[σελίδα του πρωτοτύπου 12]** περιστάσεις δεν μπορεί να του χορηγηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα.»

(υπό την αυτή έννοια βλ. και Μόνιμη επιτροπή της UNHCR, Questions relatives à la protection de la famille [Ερωτήματα σχετικά με την προστασία της οικογένειας], έγγραφο EC/49/SC/CRP.14 της 4ης Ιουνίου 1999, σημείο 9, <https://www.unhcr.org/fr/excom/standcom/4b30a6i8e/questions-relatives-protection-famille.html>).

- 24 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο ε', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, οι αιτήσεις για διεθνή προστασία πρέπει να εξετάζονται εξατομικευμένα, πρέπει δε να λαμβάνεται υπόψη εάν θα ήταν εύλογο να αναμένεται ότι ο αιτών θα θέσει εαυτόν υπό την προστασία άλλης χώρας την ιθαγένεια της οποίας θα μπορούσε να διεκδικήσει. Η διάταξη εφαρμόζει ουσιαστικές προϋποθέσεις που καθορίζονται σε άλλο σημείο στο πλαίσιο της αποστολής των αρμόδιων διοικητικών αρχών τη διενέργεια ελέγχου ο οποίος, υπό το πρίσμα του άρθρου 1, σημείο 2, της Συμβάσεως της Γενεύης, αφορά ιδίως την απαίτηση για διεξαγωγή έρευνας σχετικά με την κατοχή πολλαπλών εθνικοτήτων [παραλειπόμενα].

- 25 Σε διαδικαστικό επίπεδο, η αρχή της επικουρικότητας της διεθνούς προστασίας των προσφύγων αποτυπώνεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο β', και στο άρθρο 35, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32/ΕΕ.
- 26 Από τις σκέψεις αυτές θα εδύνατο να συναχθεί ότι η, δυνάμει του εθνικού δικαίου, αυτόματη επέκταση του καθεστώτος του πρόσφυγα σε μέλος της οικογένειας που είναι υπήκοος άλλης χώρας, η οποία δεν ταυτίζεται με εκείνη του πρόσφυγα και υπό την προστασία της οποίας θα μπορούσε να θέσει εαυτόν, αντιβαίνει στην οδηγία. Τούτο θα είχε ως συνέπεια ότι η οικογενειακή ενότητα υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων που απορρέουν από το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, θα μπορούσε να διαφυλαχθεί όχι με τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα βάσει της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, όπως προβλέπει το εθνικό δίκαιο, αλλά με τη χορήγηση άδειας διαμονής υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις κανονιστικές διατάξεις περί διαμονής στη νομοθεσία για την οικογενειακή επανένωση. **[σελίδα του πρωτοτύπου 13]**
- 27 (2) Εξάλλου, υπέρ της συμβατότητας της επεκτάσεως της προστασίας του καθεστώτος πρόσφυγα στην προσφεύγουσα, παρά την τυνησιακή ιθαγένειά της, συνηγορεί το γεγονός ότι πρόκειται για παράγωγο καθεστώς πρόσφυγα, για το οποίο όμως δεν απαιτείται να συντρέχουν τα κριτήρια του καθεστώτος του πρόσφυγα στο πρόσωπο του ίδιου του μέλους της οικογένειας (άρθρο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ). Το κατά πόσον είναι συμβατή με την οδηγία η χορήγηση ενός τέτοιου παράγωγου καθεστώτος πρόσφυγα στα μέλη της οικογένειας, ακόμη και αν αποδειχθεί ότι δεν πρέπει να έχουν βάσιμο φόβο διώξεως, είναι δύσκολο να εξηγηθεί, καθόσον η ύπαρξη κράτους καταγωγής που παρέχει προστασία, το οποίο δεν ταυτίζεται με το κράτος καταγωγής του πρόσφυγα, θα έπρεπε να αποκλείει το δικαίωμα υπαγωγής στο καθεστώς του (παραγώγου) πρόσφυγα. Πράγματι, η δυνατότητα υπαγωγής στην προστασία της χώρας καταγωγής δεν συνιστά λόγο αποκλεισμού, διακριτό από τον ορισμό του πρόσφυγα. Ενδέχεται επομένως, ακόμη και στην περίπτωση αυτή, η επέκταση της προστασίας στα μέλη της οικογένειας, λόγω ακριβώς της ανάγκης διατηρήσεως της οικογενειακής συνδέσεως, να παρουσιάζει επαρκή συνάφεια με τον σκοπό της διεθνούς προστασίας που παρέχεται στον πρόσφυγα. Στην υπόθεση *Ahmedbekova* το Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε οριστικά επί του ζητήματος κατά πόσον η οικογενειακή ενότητα στη χώρα ασύλου του πρόσφυγα δύναται επίσης να διασφαλιστεί με τη χορήγηση άδειας διαμονής στο μέλος της οικογένειας (βλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018 – C-652/16, σκέψη 73).
- 28 β) Περαιτέρω χρήζει διευκρινίσεως και η σημασία που πρέπει να αποδοθεί στην επιφύλαξη περί συμβατότητας με το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας που περιέχεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ. Η επιφύλαξη της συμβατότητας του προσωπικού νομικού καθεστώτος ανάγεται στην τροποποίηση που προτάθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη μεταγενέστερη οδηγία 2004/83/ΕΚ. Όσον αφορά τη φράση «εφόσον το καθεστώς αυτό δεν είναι ασύμβατο με το υφιστάμενο καθεστώς τους» είχαν δοθεί τότε

διευκρινίσεις, σύμφωνα με τις οποίες ορισμένα μέλη της οικογένειας μπορούν, υπό προϋποθέσεις, να έχουν αυτοτελές και διαφορετικό νομικό καθεστώς, το οποίο κατά περίπτωση μπορεί να είναι ασυμβίβαστο προς το καθεστώς της διεθνούς προστασίας [Έκθεση της Επιτροπής ελευθεριών και δικαιωμάτων των πολιτών, δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων της 8ης Οκτωβρίου 2002 (ΚΟΜ(2001)510 – C5-0573/2001 – 2001/0207(CNS), σ. 17, αίτηση τροπολογίας 22)]. **[σελίδα του πρωτοτύπου 14]**

- 29 Ερμηνεύοντας την επιφύλαξη, η UNHCR φρονεί ότι υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες δεν μπορεί να εφαρμοστεί η αρχή του παράγωγου νομικού καθεστώτος όπως, παραδείγματος χάριν, στην περίπτωση που τα μέλη της οικογένειας επιθυμούν να αιτηθούν τα ίδια άσυλο ή στην περίπτωση που η χορήγηση παράγωγου νομικού καθεστώτος θα ήταν ασύμβατη με το προσωπικό νομικό καθεστώς τους, για παράδειγμα επειδή έχουν την ιθαγένεια της χώρας υποδοχής ή επειδή, λόγω της ιθαγένειάς τους, μπορούν να επικαλεστούν ευνοϊκότερη διάταξη (Σχόλια της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ <UNHCR> για τους Πρόσφυγες για την οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους <ΕΕ L 304/12 της 30.9.2004>, σ. 33 αναφορικά με το άρθρο 23, παράγραφοι 1-2).
- 30 Στη θεωρία υποστηρίζεται ότι ο κύκλος των προσώπων που αφορά η επιφύλαξη περιορίζεται στους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής ή άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στους επί μακρόν έχοντες δικαίωμα διαμονής υπηκόους τρίτων χωρών [παραλειπόμενα]. Κάτι τέτοιο όμως δεν φαίνεται να προκύπτει από το άρθρο 23 παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, με τη δέουσα σαφήνεια. Κατά συνέπεια τίθεται το ερώτημα κατά πόσον η επιφύλαξη που διατυπώνεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, αποκλείει από το ευεργέτημα των παροχών που προβλέπονται στα άρθρα 24 έως 35 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ τα μέλη της οικογένειας με ιθαγένεια τρίτου κράτους που δεν ταυτίζεται με τη χώρα καταγωγής του πρόσφυγα και του οποίου την προστασία αυτά απολαμβάνουν, παραπέμποντας κατ' ουσίαν στη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας περί αλλοδαπών [παραλειπόμενα].
- 31 γ) Τέλος κατά το αιτούν δικαστήριο πρέπει να διευκρινισθεί κατά πόσον για την απάντηση στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα είναι κρίσιμης σημασίας ότι, υπό το πρίσμα του καθεστώτος πρόσφυγα του ενός εκ των γονέων και των πραγματικών περιστάσεων κάθε συγκεκριμένης υποθέσεως, είναι εφικτό και εύλογο το άγαμο ανήλικο τέκνο και οι γονείς του να εγκατασταθούν στη χώρα **[σελίδα του πρωτοτύπου 15]** της οποίας την ιθαγένεια έχουν το τέκνο και ο εις εκ των γονέων, υπό την προστασία της οποίας μπορούν να θέσουν εαυτούς και η οποία δεν ταυτίζεται με τη χώρα καταγωγής του έτερου γονέα που έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, δυνάμει του γερμανικού δικαίου, η οικογενειακή ενότητα στο κράτος μέλος υποδοχής μπορεί, κατ' αρχήν, να διατηρηθεί και βάσει των σχετικών με την οικογενειακή επανένωση διατάξεων που περιέχονται στη νομοθεσία περί

διαμονής, χωρίς ωστόσο να υφίσταται σχετικό ανεπιφύλακτο δικαίωμα που να καλύπτει όλες τις πιθανές περιπτώσεις.

- 32 Η εγκατάσταση στη χώρα της ιθαγένειας των μελών της οικογένειάς του θα ήταν αδύνατη για τον πρόσφυγα αν, παραδείγματος χάριν, είχε ήδη απαγορευθεί σε αυτόν η είσοδος στη χώρα αυτή. Εν πάση περιπτώσει θα ήταν σαφώς εύλογη αν δεν φοβόταν ότι θα απελαθεί στο κράτος διώξεως ή ότι θα εκτεθεί σε κίνδυνο απελάσεως σε τρίτη χώρα (αλυσιδωτή απέλαση) (απαγόρευση επαναπροώθησεως). Ωστόσο στην παρούσα υπόθεση ο εύλογος αυτός χαρακτήρας φαίνεται να αναιρείται και μόνον από το γεγονός ότι ο πρόσφυγας που έχει αναγνωρισθεί ως τέτοιος σε κράτος μέλος, πέραν του απλού δικαιώματος διαμονής, θα πρέπει να μπορεί να απολαύει αμέσως όλων των δικαιωμάτων που συνδέονται με την ιδιότητα του πρόσφυγα· αυτό είναι απολύτως δυνατό μόνο στο κράτος που του χορήγησε το καθεστώς του πρόσφυγα (βλ. επίσης διάταξη της 13ης Νοεμβρίου 2019 – C-540/17 και C-541/17 [ECLI:EU:C:2019:964], Hamed και Omar, σκέψη 40). Επιπλέον δεν διευκρινίζεται αν στο ίδιο πλαίσιο πρέπει να ληφθούν υπόψη και λοιπές ατομικές περιστάσεις που, με βάση τις πραγματικές περιστάσεις, καθιστούν αδύνατη ή μη εύλογη την εγκατάσταση του πρόσφυγα, του άγαμου και ανήλικου τέκνου ή του άλλου γονέα. Μια τέτοια συνεκτίμηση θα μπορούσε να αμφισβητηθεί υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας.

[παραλειπόμενα]

ΕΠΙΡΑΦΟ ΕΠΙΡΑΦΟ